KĖDAINIŲ RAJONAS

Stašaičiai

Kėdainių raj., Naciūnų ap., "Pavasaris"

Kairiajame Laukesos krante, santakoje su bevardžiu upeliu, dešinėje kelio Šėta-Kėdainiai yra piliakalnis.

Tai buvęs krantinio tipo piliakalnis, kuris vakaruose rėmėsi į Lankesą, rytuose ir pietryčiuose į bevardį upelį, pietuose - jų santaka, o iš šiaurės- nuo laukų pusės turėjęs pylimą, kuris buvęs 23 m ilgio, dabar išskleistas,vos žymūs, kyla labai nuolaidžiai ir nuo lauko pakyla apie 2 m. Griovio žymių nebėra. Virš aikštelės jis iškilęs vos apie 50 cm. Aikštelė beveik trikampė, nuolaidėjanti į santaką, turi 23x25 m dydžio. Šlaitai 5-6 m aukščio virš upelio.

Piliakalnis buvęa ariamas. Dabar dirvonuoja, baigia apaugti krūmais. Aukščiau ant jo stovėjęs ir kryžius.

Jasnagurka

Kėdainių raj., buv. Josvainių vlsč.

F. Pokrovskis dešiniajame Šušvės krante,Jasnogurkoje esant keturkampį piliakalnį. Jasnogurka yra Šušvės (krante), priešais Graužius- į vakarus nuo jų. Tai buvęs dvarelis. Ties juo yra gražių kyšulių į Šušvės slėnį, turinčių ir gražią aikštelę viršuje, bet be įtvirtinimų ir kultūrinio sluoksnio. Niekas nė vieno iš jų nevadina piliakalniu.

Priešais Jasnogurką, kairiajame Šušvės krante, Graužių kaimo lauke yra vadinamas Raudonkalnis - upės ardoma molinga kalva. Tačiau irgi neturi piliakalnio požymių.

Songailai-Piliakalnis

Šėtos apyl., Kėdainių raj.

Apie 2-2,5 km nuo Šėtos, kairėje (vakarinėje) vieškelio į Ramygalą pusėje yra piliakalnis. Jis į pietus nuo Songailų gyvenvietės. L. Krzyvickio duomenimis ant jo XX a. pradžioje stovėjęs vėjinis malūnas.

Piliakalniui panaudotas siauras aukštumos kyšulys, į siterpęs tarp dviejų nedidelių pelkių- buvusių ežerėlių. Šiaurės-pietų kryptimi pailgo kyšulio pietinis galas ir panaudotas piliakalniui. Jis turi šiaurės-pietų kryptimi pailgą - 28 m ilgio aikštelę, kurios pietinis galas smailėja ir baigiasi kūgio formos pylimėliu. Pastarasis deformuotas, ant jo pastatytas topografinis bokštelis, Aikštelė pietiniame gale yra 10-12 m pločio, o šiauriniame gale - 25 m pločio. Pietiniame gale ir rytiniame bei vakariniame šone šlaitai gana statūs, buvę išlyginti. Pietinio galo šlaitas žemiausias ir turi tik 6,5 m aukščio, nes gale esąs beveik 2 m aukščio pylimas yra kiek deformuotas. Šoniniai šlaitai turi iki 9-10 m aukščio. Tuo tarpu iš šiaurės pusės - nuo aukštumų piliakalniui naudotą plotą atkerta 20-25 m ilgio 1,65 m aukščio nuo lauko pusės pylimėlis. Už pylimo į piliakalnio pusę iškastas 2,7 m gylio griovys, už kurio iškyla 4,5 m aukščio piliakalnio galas - pylimas, kuris virš aikštelės iškyla apie 2,3 m.

Piliakalnis dabar dirvonuoja, jį išilgai kerta telefono-elektros laidų linija. Rytuose už 0,5 ha dydžio ežerėlio - durpyno yra veikiantis žvyro karjeras, kuris sunaikinęs čia buvusį senkapį (chronologija neaiški).

L. Krzyvickis yra užrašęs pasakojimus, kad minėtame ežerė-

lyje-kūdroje yra nuskandinti dideli lobiai. Juos saugo kažkokie baisūs šunes. Norint juos išgauti iš dugno reikėjo laikyti čia mišias ir nieko neužmiršti, kas joms reikalinga. Bet zakristijonas užmiršęs žvakėms gesinti įrankį ir lobiai vėl dugnan nugrimzdę.

Be to, L. Krzyvickis mini, kad du kilometrai nuo pirmojo, prie kelio į Pagirius, esąs kitas piliakalnis, kurį "švedai kepurėmis supilę". Tačiau ir 4 km pavažiavus, kito piliakalnio nerasta.

Šėta

Kėdainių rajį

Į pietus nuo miestelio, apie 300 m nuo kelio į Žeimius, dešinėje (šiaurės vakarų pusėje) kalvos šlaite, kasant smėlį, rasta daug žmonių kaulų. Vietą kerta kelias, einąs iš Šėtos į Mitėniškių kaimą ir prie jo, kapinyno vakariniame krašte, yra Adomo Bukausko sodyba. Faktiškai kapinyno dalis esanti į pietus nuo kelio į Mitėniškių kaimą yra visiškai sunaikinta. Kapų gali būti likę tik po keliu arba į šiaurę-šiaurės rytus nuo kelio.

Kaulų dar ir dabar matosi duobės pakraščiais. Tačiau apie radinius duomenų nėra. Žmonės teigia, kad apart kaulų nieko daugiau nerandama. Atrodytų, kad tai vėlyvas - XVII-XVIII a. senkapis.

PRIENŲ RAJONAS

Bagrėnai-Žarija

Prienų raj., Ašmintos apyl.

Aplankytas 1953 m. žvalgytas piliakalnis, esąs į šiaurės rytus nuo mokyklos, Nemuno slėnio krašte, aukštumos kyšulyje, ties Motiejaus Buraičio sodyba.

Aukštumos kraštas atskirtas apie 24 m ilgio grioviu, už kurio yra nupiauto kūgio formos pylimas. Jis 8 m aukščio nuo lauko ir 6,5 m nuo aikštelės. Pylimo viršuje susidariusi beveik 7x9 m dydžio aikštelė.

Aikštelė yra 37 m ilgio ir 22 m pločio, nuolaidėja į pietvakarius ir per visą savo ilgį nukrinta dar 6-6,5 m. Tačiau šlaitas nuo Nemuno slėnio lieka dar apie 18 m aukščio.

Apaugęs krūmais.

II-ras piliakalnis yra į rytus-pietryčius nuo pirmojo, tiesia linija už puskilometrio, kitoje kalvos šakoje. Pasiekiamas iš Prienų-Pašventupio kelio 4-me kilometre pasukus į dešinę (ties Antano Žilinsko sodyba) į gilų tarpeklį ir juo einant Nemuno link, slėnio gale kairėje pusėje yra medžiais ir krūmais apaugęs piliakalnis.

Tai aukštumos liežuvis įsiterpęs tarp daubų, pailgas iš rytų-šiaurės rytų į pietvakarius. Dalis jo nugriuvusi, pilniau išlikęs pietinis-pietvakarinis kraštas (nuo Nemuno). Nuo aukštumos skiria platus, nuolaidžiais kraštais apie 10 m gylio įdubimas. Kalno viršuje išlikusi 17x8 m dydžio aikštelės dalis, supama iš pietų lanku einančio pylimo, kurio likusi 33 m ilgio dalis. Pylimas 1-1,8 m aukščio. Vakariniame gale, apie 7 m

žemiau pylimo, šlaite yra 22 m ilgio griovys ir už jo 70 cm aukščio pylimėlis, kuris 13 m ilgio. Žemiau seka dar 15 m aukščio šlaito dalis. Bendras šlaito aukštis čia siekia 21-27 m. Tuo tarpu rytiniame gale šlaito aukštis apie 10 m.

Degsnės miškas-Pramėžiai

Prienų raj.

Apie 3 km į vakarus nuo Stakliškių-Kalvių vieškeliu, ties Pieštuvėnais, Degsnės miško šiauriniame pakraštyje yra 40-50 pilkapių grupė. Jie gana tankiame miške, ne visai lygioje vietoje. Stambesni - iki 1 m aukščio ir 8-10 m skersmens sampilai yra ant kalvelės, kiti mažesni - iki 60 cm aukščio. Sampilai apsupti grioviais. Keletas apardyti lobių ieškotojų iškastų duobių.

Laumės

Stakliškių apyl., Prienų raj.

Apie 0,5 km į rytus nuo Noreikiškių piliakalnio, taip pat Alicos kairiajame krante Juozo Pagačiausko kieme - darže stovi du vertikalūs smailėjančiu viršumi akmenys 1-1,1 m aukščio, vadinami Laumės akmenimis. Šalia iš šiaurės-šiaurės rytų pusės yra pailga kalvelė - Laumės kalnas. Ji stovi apie 100 m nuo upelio vagos, apardyta žvyrduobės.

Apie 200 m į pietryčius- Janavičiaus Juozo sodyboje yra vadinamas "Raganos pečius". Jis sodybos šiaurės rytų pakraštyje, šalia pelkėtos pievelės. "Raganos pečiumi" vadinamas pailgas šiaurės-pietų kryptimi akmuo. Jis apskaldytas, apdaužytas, apmestas smulkesniais akmenimis. Todėl virto apie 4x5 m dydžio žema akmenų krūva. Šiauriniame jos kampe yra 3,6x1,6 m dydžio iki 80 m aukščio akmuo. Prie jo galo yra tarsi nedidelė niša - "pečius". Tiek prie šio pečiaus, tiek prie Laumių akmenų seniau vaidendavosi.

Lepelionys

Prienų raj.

Visai prie Vilniaus-Prienų plento. anksčiau prie Aukštadvario-Stakliškių vieškelio kairėje pusėje stovi medžiais neapaugęs nupiauto kūgio formos piliakalnis. Jis nuo XIX a. pabaigos minimas archeologinėje literatūroje.

Piliakalnis prigludęs aukštumos pakraštyje. Iš vakarų jį siekia platus įpslėnis, kuriame toliau į pietus yra ežeras. Iš rytų piliakalnį siekia aukštuma. Čia pašlaitė yra apie 30 m pločio. Rytinis šlaitas - 7,5 m aukščio. Jame įtaisyti mediniai laiptai. Viršuje rytiniame aikštelės krašte buvęs pylimėlis, kuris išskleistas. Aikštelė beveik keturkampė 18x22 m, pailga rytų vakarų kryptimi. Dabar. Bet anksčiau turėjo būti tik apie 13x19 m supama pasagos formos pylimo, nuolaidėja į vakarus.

Vakarinis šlaitas turi 15 m aukščio.

Greta ariamame lauke yra senovės gyvenvietės pėdsakai. Į šiaurę nuo plento dirvoje rasta grublėtų puodų šukių.

Mastaltavičiai-Geruliai

Lelionių apyl., Prienų raj.

Pietrytiniame rajono pakraštyje, 6 km nuo Stakliškių Butrimonių keliu, dešinėje - vakarinėje vieškelio pusėje už Ašmiansko Antano sodybos, jos kieme, prie Gerulių miško krašto yra medžiais apaugęs piliakalnis. Jis kalvelėje, dešiniajame Obelties upelio krante.

Nuo lauko pusės atskirtas buvęs grioviu, kuris deformuotas, dabar čia daržai, pastatai. Už griovio aukštyn kyla apie 7,5 m aukščio šlaitas - išorinis pylimo kraštas. Virš aikštelės pylimo viršus iškyla 6,5 m. Aikštelės likusi tik 7x13

m dydžio dalis. Iš pietryčių ją saugo pylimas, likusieji statūs 11-12 m aukščio šlaitai leidžiasi į upelio slėnį. Šiaurės vakarų galas išgriuvęs į upelį.

Griovys buvęs daugiau kaip 2m gylio.

Dažuose šalia piliakalnio tamsioje žemėje randama lipdytos lygiu ir grublėtu paviršiumi keramikos.

Pilkapiai.

Gojaus miško pietryčių pakraštyje, dešinėje kelio (atokiau nuo jo - už dirvos) į Kailiakiemį yra 6 pilkapiai. Šalia jų iš pietų pusės raistelis.

Pilkapiai iki 9m skersmens, 80 cm aukščio, buvę apsupti akmenų vainikais, kurie nuardyti. Kandyta juos ir kasinėti.

Medžionys

Stakliškių apyl., Prienų raj.

Piliakalnis pasiekiamas iš Kalvių-Stakliškių kelio pasukus į rytus.

Piliakalnis krantinio tipo. Nuo lauko - iš šiaurės rytų pusės aikštelę supa pylimas, iš pietų - teka upelis Virkius, Piliakalnis yra dešiniajame jo krante. Iš vakarų - bevardis upelis, kuris -griovys įteka į Virkių.

Nuo lauko pusės buvęs iškastas kiek lanku išlenktas 60 m ilgio griovys. Už jo iškyla 8,5 m aukščio pylimas, kurio ilgis viršuje 23 m. Pylimas 6,8 m aukščio virš aikštelės. Papėdėje prie aikštelės jis 25 m ilgio. Jo plotis pagrinde yra 25 m.

Aikštelė yra 44 m ilgio, prie pylimo jos plotis yra 25 m, o toliau susiaurėja iki 16 m, nes aikštelės kraštai yra išgriuvę ir viename šone ir kitame šone paplauti vandens.

Vakarinėje šlaitas nuolaidžiausias. Ties aikštelės galu

čia buvęs pylimas, kuris kiek išskleistas ix dabar dar turi apie 80 cm aukščio. Šlaito aukštis čia apie 15 m.

Nemaniūnai

Prienų raj., Birštono apyl.

Apie 0,5 km į šiaurę nuo Nemaniūnų bažnyčios, Nemuno slėnio aukštutinės terasės krašte yra kalva, vadinama Šlėktos kapeliais, laikoma pilale. Ji iš visų pusių apsupta daubomis, šlaitai gana statūs, aukščiausi iš pietų, kur aikštelė, kuri šiaurės-pietų kryptimi yra 30 m ilgio, o plotis apie 24 m.

Kalva dirvonuoja, žymia dalimi apaugusi krūmais. Kultūrinio sluoksnio pėdsakų nepastebėta.

Noreikiškės

Prienų raj., Stakliškių apyl.

Į rytus nuo Pieštuvėnų, į rytus nuo Alšios ežero, apie 1 km prie sauso buvusio upelio slėnio, dabar kairiajame Alšios krante, bet atokiau nuo jos, greičiau prie senvagės, ties Onutės Alsevičienės-Ališauskų sodyba yra piliakalniukas.

Iš pietų pusės- nuo aukštumos piliakalniukas atskirtas 30 m ilgio ir apie 2,25 m gylio grioviu, už kurio kyla aukštyn 6 m aukščio piliakalnio galas. Pylimas virš aikštelės pakyla tik apie 1,8 m aukščio. Aikštelė lieka tik apie 5x6 m dydžio, supama iš pietų pylimo, kurio nuolaidėję galai aikštelę supa iš rytų ir vakarų. Šlaitai iki 15 m aukščio.

Pabrašiai

Prienų raj., Balbieriškio apyl.

Į šiaurę nuo Balbieriškio miestelio ir į vakarus nuo plento į Prienus, giliame Ringupio slėnyje, upelio kairiajame

krante, santakoje su Pabrasčių upeliu, netoli Ramanausko sodybos, tarsi būta piliakalnio. Išlikusi viršūnėlė apie 3x8m dydžio, pailga šiaurės-pietų kryptimi. Šlaitai į pietus-pietvakarius leidžiasi į Ringupį, o rytuose-pietryčiuose į Pabrasčių upelį. Abu šlaitai statūs, nugriūvę, apie 10 m aukščio, kai šiaurės vakaruose piliakalnį siekęs kiek aukštesnis laukas, nuo kurio piliakalnio viršūnė pakyla tik 5 m.

Kultūrinio sluoksnio ir gyvenvietės pėdsakų nepastebėta. Apaugęs krūmais.

Pačiūdiškės

Prienų raj., Išlaužų apyl.

Iš Kauno-Prienų kelio Mačiūnuose, ties mokykla, pasukus keliu į kairę-vakarus ir pavažiavus juos apie 3 km, kairėje kelio pusėje apie 200-300 m nuo jo yra Motiejaus Kašubos sodyba.

Į vakarus nuo minėtos sodybos yra nedidelis durpynas - pelkė, dabar jau perkirsta melioratorių iškasto griovio, o pelkės vakariniame pakraštyje yra apie 3,5 m aukštesnė už gretimus laukus kalvelė, kuri vadinama piliakalniu, nors šis piliakalnis jau mažai žinomas apylinkėje ir net pačiame kaime.

Kalva jau kiek deformuota. Ji buvusi pailga iš šiaurės rytų į pietvakarius. Jos pietvakarių galas rėmėsi į gretimus laukus, o iš kitų pusių supo pelkė. Šlaitai gana statūs, o gal deformuoto kiek arimo. Dabar kalva dirvonuoja, bet jokių šlaitų lyginimo pėdsakų nesimato. Jos šiaurės rytų galas deformuotas čia buvusios nedidelės žvyrduobės ar molio duobės. Viršus taip pat deformuotas duobių. Aikštelė aiškiau neišsiskiria, nes viršus

iškilas. Tik apytikriai galima teigti, kad aikštelė turi apie 18-20 m skersmens. Žemiausias yra kalvos pietvakarių šlaitas - 3,4 m, o šlaitų aukštis nuo pelkės siekia9 m.

Šia kalvą nutariame palikti P. Tarasenkos išskirtai tariamųjų-spėjamųjų piliakalnių grupėje.

Paverkniai

Prienų raj., Birštono apyl.

Iš kairiajame Verknės krante slėnyje buvusio piliakalnio išliko tik pietvakarių kampas, o likusi dalis - nunešta upės. Išlikusi dalis primena dalį piramidės, kurios statūs šiaurinės ir rytinis kraštai leidžiasi beveik vertikaliai į Verknę. Viršuje išlikęs tik 6x8 m dydžio plotelis. Šlaitų aukštis - 14,5 m.

Piliakalnį supusi gyvenvietė buvusi apkasta aplink plačiu grioviu ir pagal pasakojimus dar apsupta pylimu,kuris dabar jau ryškiau neišsiskiria. Gyvenvietės apimamas plotas rytų-vakarų kryptimi turi 120 m ilgio, o šiaurės pietų kryptimi apie 160 m. Taigi apie 1,5 ha. Gyvenvietės šiaurės rytų kampe stovėjo piliakalnis. Pietų, vakarų ir rytų pusėje iškastas apie 20-25 m pločio griovys, kuris dar ir dabar turi apie 1 m nuo gyvenvietės bei 2-2,5 m gylio nuo lauko pusės. Šiaurėje gyvenvietė remiasi į upelį-Verknį.

Gyvenvietėje apstu degėsių, randama lipdytos keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi.

Pelekonys

Prienų raj., Budos apyl.

Dešiniajame Nemuno krante esančio kaimo teritorijoje yra du piliakalniai, Nemuno slėnyje ir du aukštumoje.

1. Dešiniajame Nemuno krante, ties Juodijos upelio žiotimis, ir jo dešiniajame krante būta piliakalnio, kuris buvo išsikišęs į slėnį, o nuo buvęs supiltas pylimas. Piliakalnis ištisai nuneštas, nuplauta ir dalis pylimo, kurio dabar jau gaunasi išilginis piūvis, nes užtvenkus Nemuną vanduo yra pakilęs iki buvusios aikštelės lygio. Pylimas tiesus, eina galais į pietvakarius ir šiaurės rytus, turi 5 m aukščio nuo lauko pusės ir 35 m ilgio papėdėje bei 26 m ilgio viršuje. Išorėje būta 15-20 m pločio griovio, kuris užslinkęs, dabar iš dalies užlietas mažių.

2. Apie 1,5-2 km į rytus, aukštumos pakraštyje, kairiajame Soluvos upelio krante yra išlikusi pilikė-kulnas. Jis apie 2,25m aukščio nuo lauko ir apie 10 m nuo gretimo slėnio krašte esančios terasės. Viršuje jis apie 9 m skersmens, viduryje iškasta duobė. Visas apaugęs tankiais krūmais.

3. Pelekonių-Dambravos arba dar kartais Gelgudų kaimo piliakalniu vadinamas yra aukštumoje, kairiajame Viekšnios krante, ties santaka su Nemunu, esančiame kyšulyje, miške, apie 1 km į pietvakarius nuo Alfonso Balčiūno sodybos.

Piliakalnio viršuje yra trikampė 88x33 m dydžio aikštelė, pagrindu į pietryčius, smaigaliu į šiaurės vakarus - į santaką. Pietuose - Nemunas, šiaurės rytuose - Viekšnios slėnis.

Pylimas nuo lauko 9 m aukščio, viršuje poros m pločio. Virš aikštelės jis 5,6 m aukščio, o pagrinde yra 28 m skersmens. Šlaitai į Viekšnią ir Nemuną siekia apie 35 m aukščio. Viršuje apie 10 m aukščio dalis statesnė, o žemiau nuolaidesnė, natūralus.

4. Pelekonių miške, apie 1 km į pietryčius nuo tos pačios Alfonso Balčiūno sodybos, vad. Šlaitų Ravo, pakraštyje - ant skardžio krašto yra piliakalnis. Jis nuo lauko atskirtas 3,3 m gylio grioviu, už kurio kyla 5,3 m aukščio kūgio formos pylimas. Jis viršuje tik 6 m ilgio, virš aikštelės pakyla 4 m. Pylime gausybė randono perdegusio molio. Aikštelė trikampė, 8x15 m dydžio, žemėja smaigalio link - į pietvakarius apie 1,5 m Aplink daubos, į kurias leidžiasi gana statūs iki 22,5 m aukščio šlaitai.

Pieštuvėnai

Prienų raj., Stakliškių apyl.

Dešinėje-rytinėje vieškelio Stakliškės-Kalviai pusėje, į pietryčius nuo kaimo ir į pietus nuo Alšios ežero yra Didysis kalnas, Ilgasis kalnas, kurį norima laikyti piliakalniu. Tai apylinkėje dominuojanti kalva, galais į šiaurės rytus ir pietvakarius. Jos šoniniai šlaitai stateshi, galai - nuolaidesni. Viršuje pietvakarių gale išsiskiria kiek aukštesnė dalis apie 40x10-12m dydžio aikštelė, kuri nežymiai pereina į šoninius šlaitus.

Kalvos šiaurės rytų gale - arčiau ežero lieka viršuje apie 35-40 m ilgio kiek žemesnė panašaus pločio aikštė. Šoninių šlaitų aukštis siekia 8-10 m.

Sabalėnai-Kudirkai

Išlaužų apyl., Prienų raj.

Į pietus nuo Kudirkų kaimo, Sabalėnų kaimo laukuose, ties Antano Mickaus sodyba (apie 1,5 km nuo Prienų-Garliavos plento į dešinę) yra piliakalniu vadinama stambi kalva, pailga rytų-vakarų kryptimi, ariama. Vakariniame kalvos gale buvusi nedidelė žvyrduobė.

Nei įtvirtinimų, nei kultūrinio sluoksnio pėdsakų nėra. Kurią kalvos dalį laikyti piliakalniu, lieka neaišku.

Stakliškės

Prienų raj.

Į šiaurės-rytus - rytus nuo miestelio, kairėje kelio į Aukštadvarį (senojo vieškelio), Guostelės dešiniajame krante yra piliakalnis, palygint, mažai žinomas patiems Stakliškių gyventojams, išaiškintas A. Navaracko 1960 m.

Piliakalnį iš rytų ir pietų supa Guostelė, iš vakarų jos slėnio dauba, kuria gal tekėjo šaltinėlis, o iš šiaurės - nuo lauko yra pylimas, 3,3 m aukščio nuo lauko. Jo ilgis 42 m. Pylimas nuskleistas į aikštelę, pamažu susilieja su ja, nes aikštelė nuolaidėja į pietus. Aikštelė 21x38 m dydžio. Pietiniame gale buvęs nuolaidesnis aukštumos kyšulys galas atkirstas apie 3 m.gylio ir 15 m ilgio grioviu, už kurio yra 1,5 m aukščio smaigalys. Tuo tarpu rytinis šlaitas į Guostelę turi apie 13 m aukščio.

Aikštelė buvusi ariama. Šlaitai ir pylimas apaugę tankiais krūmais.

Šilėnai

Birštono apyl., Prienų raj.

Apie 3 km nuo Nemaniūnų į pietryčius, Šilėnų kaimo laukuose, ties Antano Daunoravičiaus sodyba yra Aštriakalniu vadinama kalva. Tai šiaurės-pietų kryptimi pailga kalva, kurios šiaurinis galas siekiasi su aukštuma, o iš kitų pusių ją supa sausos daubos. Kalvos šiaurinis galas kiek aukštesnis, pakilęs virš gretimo lauko dabar apie 1 m. Tačiau aiškesnių pylimo žymių nėra.

Kalvos viršus apie 50 m ilgio, šiauriniame gale 8 m, o pietiniame gale - 10-12 m pločio, pereina nežymiai į šlaitus. Aikštelė ryškiau neišsiskiria. Šlaitai iki 12 m aukščio.

Kalva dabar dirvonuoja, pradėjusi apaugti mišku. Šiauriniame gale viršuje kastas žvyras.

Atrodo, kad paviršiuje yra kultūrinio sluoksnio žymės.

Užuguostis

Prienų raj.

Kultūros paminklų sąraše įrašytas Užuguosčio piliakalnis - Zagorze. Teiraujamės šio kalno, o taip pat piliakalnio. Visi teigia, kad Užuguosčio laukuose piliakalnių nėra. Daugiausia visi mini vadinamą Sienakalnį, nors jo nelaiko nei supiltu, nei piliakalniu, tačiau pagal kitus ten buvęs kažkoks dvaras ar bažnyčia, kurie prasmegę.

Sienakalnis - stambi natūrali kalva, apaugusi mišku, yra apie 1-1,5 km nuo Užuguosčio į pietus už upelio, kuris jungia Guosto ir Gelažio ežerus. Jos šlaitai kai kur statūs kyla pakopomis, turi kelias dideles terases, tarsi atskiras aikštes. Iš tiesų, jokių įtvirtinimų ar kitų žmogaus rankos

pėdsakų nepastebėta. Gal čia bus buvus apeiginė vieta,

Ir taip Užuguostyje nepavyko surasti piliakalnio.

Prienų rajone ieškota dar sekančių piliakalnių:

1) Paprūdžiai -

kaimo kairėje plento Prienai-Kapsukas. Yra tik Totorkalniu vadinamax kalva, pamiškėje, ariama, nuolaidžiais šlaitais. Pasakojama, kad randama žmonių kaulų. Supilta jos niekas nelaiko. Matyti, kad čia esama senkapio.

2) Išmantai - niekas nežino piliakalnio ar supilto kalno.

3) Pošventė - paaiškėjo, kad tai tas pats Pagaršvio piliakalnis.

4). Vangai - minimi P. Tarsenkos, A. Kaminskio yra ne kas kitas kaip Pašventupys. Tas pats piliakalnis dviem vardais.

RASEINIŲ RAJONAS

Kejėnai

Raseinių raj.

Piliakalnis, vadinamas Švedų bokštu, arba Kaukuru yra buvusio Pašventupio kaimo laukuose, dabar miške apie 600-700 m į rytus-pietryčius nuo Kejėnų žvyro karjero, Šventupio kairiajame krante, santakoje su bevardžiu upeliu.

Piliakalnio pietinis šlaitas leidžiasi į Šventupį, o rytinis-šiaurės rytinis - į bevardžio upelio slėnį. Iš vakarų-šiaurės vakarų iškastas griovys ir supiltas pylimas. Griovys ir pylimas beveik tiesūs, gerai išsilaikę. Griovys turi 2,35 m gylio nuo lauko. Jo ilgis yra 38 m. Pylimo šlaito aukštis nuo griovio dugno 4,1 m, o nuo aikštelės - 2,5 m aukščio, pagrinde apie 15 m pločio. Už pylimo yra trikampė 18x16 m dydžio aikštelė.

Apaugęs medžiais, kultūrinio sluoksnio nesimato.

Apie 15 pilkapių yra į vakarus nuo piliakalnio už 300-400 m. Sampilai žemi, išsiploję. Aplink pastebimi tarsi grioveliai. Tai žymės iš luptų vainiko akmenų, kurie panaudoti plentui. 1970 m. J. Antanavičius ištyrė du pilkapius, rasta po vieną apardytą nedeginto mirusiojo kapą. Vadinami Švedkapiais.

Šalia iš šiaurės vakarų prie karjero yra išlikusi dalis senkapio. Jo dalį 1970 m. kasinėjo J. Antanavičius, Kauno Valst. istorijos muziejaus archeologijos skyriaus vedėjas. Rasta XI-XVIII a. kapai. Išvirtusiuose perkasų kraštuose rasta keletas dirbinių.

ŠVENČIONIŲ RAJONAS

Aučynų k., Bielionių apyl.

Piliakalnis yra apie 0,5 km į R nuo kaimo, apie 200 m į R nuo kaimo kapinių, prie kelio Aučynas-Gražuliai. Iš PR ir Š piliakalnį juosia pelkėtas daubos ir tik iš V prie jo prieina dirbami laukai.

Beveik apvali apie 18 m skersmens piliakalnio aikštelė pamažu nuolaidėja P kryptimi. Ryškesnių išorinių įtvirtinimų žymių nepastebėta.

Piliakalnio šlaitai gana statūs. P šlaito aukštis - 11 m. Kiti šlaitai truputį žemesni. Piliakalnis apaugęs pušimis.

Vakarinėje piliakalnio papėdėje pastebimas nestoras kultūrinis sluoksnis - buv. jo senosios gyvenvietės vieta.

Piliakalnis MA Istorijos instituto archeologų lankytas dar 1958 m. (žr. 1958 m. MA Istorijos instituto archeologinės žvalg. eksp. atask. 94 psl.).

Bagutiškių k., Švenčionėlių apyl.

Kultūros ministerijoje esančiuose senuose archeologinių paminklų sąrašuose įrašyti pilkapiai. Vietos gyventojai žino tikta Sudatos ir buv. Miežionių pilkapynus. Kadangi Bagutiškių vietovė yra tarp abiejų minėtų kaimų, todėl, galimas dalykas, kad Bagutiškiams kas nors savo metu ir priskyrė arba Sudatos, arba Miežionių pilkapynus.

Činčikų k., Bielionių apyl.

PR kaimo pakraštyje yra pylimas, besitęsiantis šimtus metrų R-V kryptimi. Tai natūralus gūbrys, kuris turi 2-4 m aukščio ir 4-8 m pločio viršūnėje. PR jo gale įrengtos kaimo kapinaitės, o ŠV gale, prie pat kaimo stovi kryžius. Pasakojama, kad šioje vietoje buvo aptikta žmonių kaulų. Galimas dalykas, jog tai vėlyvo senkapio vieta. Tačiau pats pylimas, atrodo, nėra archeologinis paminklas. Šią vietą MA Istorijos instituto archeologai aplankė dar 1958 m. (žr. MA Istorijos instituto archeolog. žvalg. eksped. atask. 97 psl.).

Liūlinės vkm., Švenčionėlių apyl.

Apie 5-6 km į P nuo Švenčionėlių mst., į R nuo geležinkelio linijos Vilnius-Daugpilis, valstyb. miške yra net dvi pilkapių grupės.

Viena jų yra per 5 km į P nuo Švenčionėlių, mst., į R nuo minėtos gelež. linijos, prie kelio Liūlinė-Sudata. Čia yra 2 pilkapiai. Vienas jų turi apie 1,8-2 m aukščio ir 35 m skersmens prie pagrindo. Šio pilkapio viršūnė yra tarsi kiek suplota. Jos pakraščiuose pastebimas negilus griovelis, juosiantis pilkapio centrinę dalį, kuri yra išgaubta į išorę ir atrodo, jog tai tarsi nedidelis pilkapėlis papėdėje apjuostas grioviu. Tuo būdu aprašomasis pilkapis yra tarsi suplotas skrybėlės formos.

Kitas tos pat grupelės pilkapis yra jau žymiai mažesnis ir turi iki 0,8 m aukščio bei 7 m skersmenyje.

Kita to paties pilkapyno grupė yra apie 1 km į P nuo aukščiau aprašytų, apie 50 m į R nuo geležinkelio stotelės

"Liūlinė", abipus geležinkelį kertančio keliuko. Ši pilkapių grupė taip pat negausi. Ją sudaro tik keliolika (15) pilkapių. ~~Sudaro~~ Apskritai, abi aukščiau aprašytos pilkapių grupės yra tarsi Sudatos pilkapyno tęsinys, nors su didesnėmis kartais iki 1-2 km pertraukomis.

MIEŽIONIŲ k., Modžiūnų apyl.

Apie 1,5 km į PV nuo kaimo, miške, kiek pakilesnėje vietoje yra keliolikos buv. pilkapių vieta. Kaip žinoma, juos tyrinėjo dar 1894 m. F. Pokrovskis ir likusius ištyrė 1934 m. V. Antonievičius. Šiuo metu nebeliko nė vieno sveiko ir neištirto pilkapio. Dėl to ši vieta nebelaikytina archeologiniu paminklu.

N. Strūnaičio mstl., apyl.

Apie 0,5 km į Š nuo miestl., R pušynėlio pakraštyje, per 150-200 m į V nuo kelio N. Strūnaitis-Švenčionys yra apie 20 pilkapių. Anksčiau ten buvo ariamas laukas; pušynas užsodintas neseniai. Todėl beveik visų pilkapių sampilai yra gerokai nuskleisti ir griovių bei duobių prie pagrindo nepastebima, nors pilkapiai, atrodo, buvę didoki.

Vietos gyventojai pasakoja, kad prieš II pasaulinį karą pilkapius kažkas kasinėjo.

Nevieriškių k., Bielionių apyl., "Aušros" kol. ir Švenčionių apyl., "Žemaitės" kol.

Dar 1969 m. Švenčionių Kraštotyros muziejaus pranešė MA Istorijos institutui, jog ariant kalvą minėto kaimo laukuose aptikta daug senų puodų šukių, gyvulių kaulų bei akmeninių kirvelių. Tuomet į vietą buvo nuvykusi ist. m. kand. E. Grigalavičienė ir išaiškino, jog ariant buvo apardytas ankstyvas, iki

tol dar plačiau ~~kmxx~~ nežinomas piliakalnis. Buvo surinkta nemažas kiekis lipdytinės brūkšniuotų paviršiumi keramikos ir kt. radinių, datuojamų I tūkstantmečio pr.m.e. II puse ir m.e. pradžia.

Nuodugniau šis piliakalnis buvo apžiūrėtas pastarosios ekspedicijos metu. Paaiškėjo, kad šis paminklas priklauso net dviems kolūkiams ir dviems apylinkėms, kurių riba ir eina maždaug ties piliakalnio aikštelės viduriu.

Piliakalnis yra apie 400 m į P nuo kaimo, apie 0,5 km į nuo PV kelio Švenčionėliai-Rieškutėnai, pamiškėje, tarp buv. pelkėtų pievų, kurios jį supa iš visų pusių. Tiktai vakarinėje jo papėdėje būta didesnių pelkių, kai kitur piliakalnį juosė žymiai siauresni, negilūs pelkėti slėniai.

Pailgo ovalo formos piliakalnio aikštelė turi 60 m ilgio PV-ŠR kryptimi ir 50 m pločio ŠV-PR kryptimi. Aikštelės pakraščiai pamažu nuolaidėja. Jokių išorinių įtvirtinimų liekanų nepastebima. Aikštelės paviršiuje pastebimas gana intensyvus kultūrinis sluoksnis, kur aptinkama lipdytinė, dažniasiai brūkšniuotu paviršiumi keramika. Anksčiau čia buvo taip pat aptikta ir keletas akmeninių kirvelių, jų išgrąžų ir kai kurių kitų daiktų. Šiuo metu Švenčionių Kraštotyros muzieju-je saugomi iš šio piliakalnio net 6 įtveriamieji akmeniniai kirveliai, 5 jų išgrąžos, žalvarinė juostinė, siaurėjančiais galais apyrankė su neaukšta briaunele per vidurį (jos paviršius puoštas eglutės ornamentu); žalvarinės sraiginės įvijos dalis, vienas pailgo ovalo formos, smailiais galais ir vienas beveik apvalus moliniai svoreliai ir nemažas kiekis

brūkšniuotos keramikos. Muziejaus darbuotojų pasakojimu keletas akmeninių kirvių bei kaulinių dirbinių yra saugoma Švenčionių Vidurinėje mokykloje. Tačiau ekspedicijos metu jų nepavyko pamatyti.

Piliakalnio šlaitai yra, palyginti neaukšti ir nelabai statūs. Pietinio šlaito aukštis siekia 7 m.

Pastaruoju metu piliakalnis jau nebeariamas.

Pabradės mstl., apyl.

Apie 1 km į ŠR nuo miesto ir per 700 m į ŠR nuo plento Pabradė-Švenčionys bei nuo miesto geležinkelio stoties rytinės ribos, abiejose miško keliuko pusėse, Pabradės miške yra keliasdešimt pilkapių. Dauguma jų yra aukštoki ir prie pagrindo turi griovių bei duobių žymes. Keletas pilkapių yra gana dideli, siekiantieji iki 2m aukščio ir turintieji 15-18 m skersmens prie pagrindo.

Iki šiol pastarasis pilkapynas buvo mažai žinomas.

Paduobės vnk. - Šaltaliūnė, Švenčionėlių ap.

Tarp Švenčionėlių mst. ir Paduobės vnk., abipus geležinkelio Vilnius-Daugpilis linijos, valstybiniame miške yra net 3, per 0,3-1 km viena nuo kitos nutolusios pilkapių grupės, kurios iki šiol buvo mažai žinomos.

I grupė yra apie 0,5 km į P nuo Švenčionėlių mst., vakarinėje minėtos geležinkelio linijos pusėje, netoli kairiojo Žeimenos upės kranto. Čia pilkapiai eina neplačiu ruožu PŠ kryptimi, maždaug lygiagrečiai geležinkeliui. Tai nelabai aukšti (iki0,5-0,8 m), vidutinio dydžio (apie 6-7 m skersmens prie pagrindo) pilkapiai. Jų čia priskaičiuojama 50 su viršum.

II grupė yra jau apie 1 km į PR nuo Švenčionėlių mst., ry-

tinėje minėtos geležinkelio linijos pusėje, Daugiausia jie koncentruojasi abipus kelio Švenčionėliai-Mielagėnai. Šioje grupėje yra apie 30 su viršum įvairaus dydžio pilkapių. Greta vidutinio, aukščiau minėto dydžio pilkapių, šioje grupėje yra apie 10 gana didelių pilkapių, kurių aukštis siekia iki 2m, o skersmuo prie pagrindo - iki 25 m.

III grupė yra apie 1 km į P nuo II grupės. Čia aptikta dar kelioliika vidutinio dydžio pilkapių. Daugiausia jie koncentruojasi netoli minėtos geležinkelio linijos 628 km.

Atrodo, jog visos 3 aukščiau aprašytos pilkapių grupės savo metu priklausė vienam ir tam pačiam gana dideliam pilkapynui, kuris PV-ŠR kryptimi tęsėsi beveik 1,5 km ir kuris buvo įstrižai perkirstas geležinkelio linijos. Pastebėtina, kad ŠV pilkapyno pakraštyje, arčiau Žeimenos upės aptikti mažesni, o PR jo pakraštyje rasta, kaip minėta, ir gana didelių pilkapių. Visa tai rodytų, jog anksčiausia pradėta laidot arčiau Žeimenos, ŠV pilkapyno dalyje, o ir vėliau šis pilkapynas plėtėsi minėtą ŠV kryptimi.

Prienų km. , Magūnų apyl.

Piliakalnis, vad. "Veršupka" yra apie 1 km į PV nuo kaimo, aukštame dešiniojo Neries kranto kyšulyje, ties Neries ir buv. bevardžio upelio (dabar gilus slėnis) santaka.

Iš P piliakalnį juosia Neris, iš P - gilus slėnis, iš R - Neries ir buv. upelio santakos slėnis, iš V - gretimi laukai.

Pailgos formos piliakalnio aikštelė turi 40 m ilgio RV kryptimi ir 6-10 m pločio PŠ kryptimi. Nemaža jos yra nuslinkusi į minėtus buv. upelio bei Neries slėnius.

Iš V, nuo dirbamų laukų pusės piliakalnis buvo apsaugotas

net dviem grioviais ir dviem pylimais. Vienas pylimas buvo supiltas vakariniame aikštelės gale. Šiuo metu išlikusi tik iki 6 m ilgio šio pylimo dalis, kurios plotis viršūnėje - 3 m. Pastarojo pylimo aukštis nuo aikštelės pusės - 2,8-3 m, o iš išorės - 5,5 m. Šio pylimo papėdėje išlikęs iki 15 m ilgio ir 3 m pločio dugne griovys, už kurio iškyla II-sis pylimas. Jo aukštis nuo griovio dugno - 395 m. Pastarojo pylimo išliko tiktai 2 m ilgio gabalėlis. II-jo pylimo papėdėje, iš jo išorinės pusės yra ir II-sis griovys, kurio gylis nuo pastarojo pylimo viršūnės - 2 m, o nuo gretimų laukų pusės - 4 m.

Abiejų minėtųjų piliakalnio pylimų liekanos taip pat gerokai apardytos. Jų viršuje prikasinėta duobių.

IV nuo piliakalnio esančioje dirvoje yra jo senosios gyvenvietės pėdsakai, kur aptikta lipdytinės brūkšniuotos ir grublėtos paviršiumi keramikos.

Rakštelių k., Bielionių apyl.

1. Miškinio ež. ŠR kampe yra masyvi, gana didelė, pušimis apaugusi kalva, kurią senesni vietos gyventojai kartais vadina piliakalniu. Tai ežero kranto kyšulys, kurį iš P ir V juosia ežeras, iš Š - gilokas slėnis, atskirta negilaus įdubimo. Kyšulys P-Š kryptimi turi apie 200 m ilgio, o RV - apie 40-50 m pločio. Jokių ryškesnių išorinių įtvirtinimų bei kultūrinio sluoksnio pėdsakų nepastebėta. Galimas dalykas, kad kuri nors šios kalvos dalis savo metu ir buvo panaudota ankstyvajam piliakalniui įrengti.

2. Apie 0,5 km į P nuo aprašytos kalvos ir apie 300 m į V nuo kaimo, rytiniame ežero krante yra senkapio vieta. Šiuo metu,

ariamoje dirvoje pastebima žmonių kaulų.

3. Apie 100 m į P nuo minėtos senkapio vietos ir apie 200 m į V nuo kaimo yra nedidelė, nuolaidėjančiais šlaitais neaukšta kalvelė, vietos gyventojų vad. "Aukuru".

Sudatos k., Švenčionėlių apyl.

Apie 2 km į P nuo Švenčionėlių mst., abipus geležinkelio Vilnius-Daugpilis linijos ir taip pat abipus kelio Švenčionėliai-Dotinėnai, miške yra gana didelis pilkapynas, kuris Istorijos instituto archeologų buvo lankytas dar 1958 m. (žiūr. MA Istorijos instituto 1958 m. archeolog. žvalg. eksped. atask. 72 psl.). Kadangi šis pilkapynas tęsiasi su nedidelėmis pertraukomis, todėl kartais yra išskiriamos net 2 ar 3 jo grupės.

Svitailiškio k., N. Strūnaičio apyl.

Apie 200 m į PV nuo kaimo (tiksliau nuo paskutiniosios šio kaimo sodybos pil. Pauliukevičiaus Stasio), R miško pakraštyje yra 4 plokštoki apardyti pilkapiai.

Dar 1958 m. Istorijos instituto archeologai vakariniame kaimo gale, prie kaimo kapinių dar aptiko trijų apardytų plokščių pilkapių liekanas (žiūr. 1958 m. MA Istorijos instituto archeologinės žvalgomosios ekspedicijos ataskaitos 106 psl.). Šiuo metu minėtoje vietoje žemė sustumdyta buldozeriu ir ten buv. pilkapių liekanos galutinai sunaikintos.

Švintos k., Bielionių apyl.

Apie 1 km į ŠR nuo kaimo, apie 200 m į Š nuo kelio P Švinta-Ilgio ež. ir apie 800 m į nuo minėto ež., miške, yra 20 su viršum pilkapių. Pastebėtina, kad vietos gyventojai pasta-

rąjį ež. dar vadina ir Aiduko, Pailgės bei Švintos vardais. Gal todėl ir kai kuriuose Kultūros ministerijos archeologinių paminklų sąrašuose aprašomasis pilkapynas dar vad. ir Pailgės vardu.

Dauguma minėtos grupės pilkapių yra nemaži, siekiantieji iki 1,5 m aukščio ir 7-8 m skersmens prie pagrindo. Vietos kraštotyrininkų pasakojimu dar prieš I pasaulinį karą ši vieta buvo ariama. Vietos dvarininkas Civinskis, kuriam priklausė ta žemė, liepęs žmonėms nurinkti nuo pilkapių akmenis, o tą vietą suarti ir pasėti grikius. Todėl dauguma pilkapių jau tais laikais buvo apardyta. Iš tikrųjų, daugelio pilkapių viršūnėse šiuo metu pastebimos seniau iškastos duobės. Tačiau yra ir visai neseniai, atrodo, dar šia vasarą įvairių kraštotyros "mėgėjų" prikvailiotų darbų.

Daugumas didesniųjų pilkapių prie pagrindo turi griovių bei duobių pėdsakus.

Kaip žinoma, dalį šių pilkapių ištyrė A. Kirkoras, kur daugiausia susidūrė su vėlyvojo gelž. a. degintiniais žmonių bei griautiniais žirgų palaidojimais.

Pilkapynas dar 1958 m. lankytas Istorijos instituto archeologų (žr. MA Istorijos instituto archeolog. žvalg. eksped. ataskaitos 93 psl.).

Trakų I k., Švenčionių apyl.

Apie 300 m į P nuo kaimo ir apie tiek pat nuo Švenčionių plytinės, vakariniame miško pakraštyje, abipus kelio Trakai-Miliai yra 20 su viršum pilkapių. Dalis jų yra didesni ir turi iki 1,5 m aukščio ir 7-8 m skersmens prie pagrindo. Pastarųjų pilkapių papėdėse pastebimos duobių bei griovių žymės. Kai

kurių piłkapių sampile pastebimi akmenys. Neretai prie pilkapių pagrindo žymūs ir akmenų vainikai.

Iki šiol pastarasis pilkapynas buvo mažai žinomas.

TRAKŲ RAJONAS

Abromiškės

Trakų raj., Ausieniškio apyl.

Buv. Vievio valsčiuje, kairėje plento Vilnius-Kaunas (į pietus) yra Abromiškių dvaras ir į vakarus nuo jo Sabališkių kaimelis. Paminklų apsaugos referentūros apie 1935 m. buvo užregistruotà tarp šių kaimų laukuose esą 2 pilkapiai, kurie jau tada buvo apardyti. Dabar jau niekas negalėjo jų nė tik parodyti, bet ir nurodyti, kur šie pilkapiai buvo. Niekas jų jau neprisimena. Nieko apie juos nepavyko sužinoti ir praėjusiais metais šioje apylinkėje pabuvojusioms Paminklų apsaugos valdybos darbuotojai V. Deimantienei ir Trakų muziejaus fondų vedėjai D. Andrašiūnaitei.

Panašiai kaip pilkapių nepavyko surasti ir prie Abromiškių minimo akmens su "dievo" pėda" (žr. "Pėdos akmenyje", Nr. 249). Niekas nebeprisimena ir vietos, kur jis buvęs, nes senųjų vietos gyventojų jau beveik nėra, visi atsikėlę jau pastaraisiais dešimtmečiais.

Aleksandriškiai

Kazokiškio apyl., Trakų raj.

Aleksandriškių kaimas yra abipus kelio Kazokiškis-Parčiai ant kairiajame Neries krante esančios aukštumos - priešais Kernavę, į pietus nuo Mitkiškių. Šiame kaime nurodomas piliakalnis. Ieškota jo, teirautasi keliose sodybose prie kelio ir į vakarus nuo jo, kur matosi viena stambesnė-aukštesnė kalva - aukštumos viršūnė. Tačiau visi gyventojai teigia, kad jų kaime piliakalnio nėra.

Alinka-Raistinė

Trakų raj., Ausieniškių apyl.

Prieš antrąjį pasaulinį karą tarp Alinkos-Raistinės ir Sabališkių bei Karkliniškių kaimų kelių ha plote buvę 11 geriau išlikusių ir 14 smarkiai apardytų pilkapių, iš kurių į gretimą Mažyklių pradinę mokyklą buvo patekę apie 30 daiktelių ar jų fragmentų, būdingų IX-XII a. Buvę rasta ir arklių kaulų.

Įruošiant Elektrėnų tvenkinį Raistinės kaimelis visai užtvindytas. Dabar į šiaurės rytus nuo Elektrėnų, Elektrėnų ežero krante kalvoje , apaugusioje pušaitėmis, tarp Alinkos ir Sabališkių yra dar 14 pilkapių. Iš jų 3 žemesni, mažesni, o kiti turi iki 1-1,2 m aukščio ir iki 8 m skersmens. Daugumas apardyti - matosi anksčiau kastos duobės - Mažyklių mokyklos mokinių ir mokytojų kasinėjimų pėdsakai.

Alėniškiai

Kazokiškių apyl., Trakų raj.

Į archeologinių paminklų sąrašą buvo įrašytas Alėniškių kaimo piliakalnis, vadinamas Totorių kapais. Kaimas yra kairėje kelio Kazokiškio-Paparčiai. Čia iš tiesų į vakarus-pietvakarius nuo minėto kelio, apie 300 m atstume tarp dirbamų laukų, atokiau nuo vienkiemių yra nedidelė kalvelė, kuri pakyla apie porą metrų nuo gretimo lauko. Iš šiaurės-šiaurės rytų ji remiasi į nedidelę pelkę, priaugusią krūmų. Kalva dabar dirvonuoja, anksčiau buvusi ariama, matosi kai kur bulviarusių duobių žymės. Greta buvę išarta žmonių kaulų. Žmonės kalvelės

nelaiko supilta ir piliakalniu nevadina. Vieta laikytina senkapiu, greičiausiai čia buvs buvusios nedidelės kaimo kapinaitės.

Aluona

Trakų raj.

Į rytus nuo Trakų-Rudiškių kelio, neprivažiavus Šklėrių yra Aluonos kaimas. Į rytus nuo kaimo, kolūkio laukų pakraštyje, buvusiame Rungės lauke yra išlikę 11 pilkapių, kurių dalis apardyta. Sampilai buvę pusrutulio formos 6-8 m skersmens, iki 1-1,2 m aukščio, apkasti aplink grioviu. Stambesni yra vakarinėje grupės dalyje. Dabar pilkapiai apaugę krūmais, jaunu miškeliu. Iš vakarų iki pat pilkapyno prieina dirbamas laukas. Galimas dalykas, kad dalis sampilų buvo nuarti. Pasakojama, kad ariamame lauke rasdavę žmonių kaulų, rastas įmovinis ietigalis.

Bagdononys

Trakų raj.

Minimas šiame kaime prie Strėvos upės piliakalnis. Kaimas yra prie kelio Strėva-Semeliškės, Strėvos upelio slėnyje. Teko gerokai pavargti, kol radome vadinamąjį piliakalnį.

Tai tarsi salelė Strėvos vagos ir senvagių išraizgytoje pelkėje - slėnyje į pietus nuo Juliano Sėdynovskio sodybos. Tai tarsi stambesnis pilkapis kairiajame Strėvos krante, bet apie 30-40 m nuo jos vagos. Jis turi tik 3,5-4 m aukščio ir apie 26 m skersmens pagrinde. Viršuje aikštelė ryškiau neišsiskiria.

Gal tai buvsi apeiginė vietą?

Balandiškiai

Trakų raj., Ubiškių apyl.

Iš vieškelio Semeliškės-Beižonys, ties Barboriškio mokykla, pasukus į kairę-pietvakarius, lauko keliuku už 1,5km pasiekiamas Veisėtos ežeras, o už 1 km toliau į pietvakarius-vakarus yra Juodžio ežeras. Pastarojo ežero šiauriniame krante, aukštumoje yra piliakalnis- Zamkova Gora. Jis visai šalia Stasio Zakarevičiaus sodybos iš vakarų pusės, aukštos kalvos vakariniame krašte. Dabar apaugęs miškeliu, bet iki 1940 m. buvęs ariamas.

Iš šiaurės, vakarų ir pietų jį supa plačios gilios daubos, šlaitai čia statūs, natūralūs, apie 15-16 m aukščio. Tuo tarpu nuo aukštumos pusės - iš rytų vos apie 4 m aukščio. Aikštelė apie 12 m skersmens, beveik apskrita, buvusi apsupta pylimėliu, kuris išskleistas arimo, bet rytiniame pakraštyje turi dar apie 70 cm aukščio. Aikštelėje žemė juoda, gausu akmenų.

Rytinėje pašlaitėje rastas ankstyvas geležinis pentinis siauraašmenis kirvis, Vakarinėje pašlaitėje - slėnyje nemažame plote esama gyvenvietės. Rasta brūkšniuotos keramikos, anksčiau buvęs rastas akmeninis kirvelis su skyle kotui.

Beižonys

Trakų raj.

Į pietvakarius nuo miestelio, apie 1 km atstume, laukuose, apaugęs krūmais, yra iš toliau nepastebimas piliakalnis.

Tai stačiais šlaitais kalva, kurios viršuje yra apie 10 m skersmens aikštelė, kurią beveik iš visų pusių supa pylimas. Jis žemiausias rytiniame-šiaurės rytiniame krašte. Bendras pylimo ilgis yra apie 50 m. Aukščiausias pylimas šiauriniame krašte

Čia jo viršus 2 m virš aikštelės. Išorinis šlaitas turi čia 14 m aukščio, status, tarsi grįstas akmenimis. Pietiniame krašte pylimas irgi beveik 2 m aukščio, o išorinis šlaitasx yra 8,5 m aukščio.

Šiaurės rytuose ir pietvakariuose yra šlapios pelkės, o iš šiaurės ir pietų žemumoje yra gyvenvietės pėdsakai. Randamos lygiu paviršiumi ir grublėtos puodų šukės.

Į pietus nuo piliakalnio gyvenvietė iki pat pašlaitės užsodinta mišku.

Pilkapiai

150-200 m į pietus nuo piliakalnio gana dideliame plote yra pilkapiai. Geriau išlikę, stambesni sampilai yra tankiame alksnyne, lazdynuose, vakarinėje grupės dalyje. Rytinėje dalyje sampilai mažesni, dalis jau suarta. Didieji iki 12-18 m skersmens ir 1,5 m aukščio. Viso apie 20-25 pilkapiai.

Jie turi akmenų vainikus ir tarsi iš dalies apdėti akmenimis ar supilti pusiau iš akmenų.

Bendriai

Trakų raj., Ubiškių apyl.

Beižonių miestelyje iš Semeliškių kelio pasukus į kairę- vieškeliu į Jagėdonys, Kietaviškes, už 3 km pasiekiamas Bendrių kaimas. Paminklų sąraše buvo įrašyti Bendrių pilkapiai, vadinami "prancūzų kapai".Teirautasi bent keliose sodybose. Niekas neprisimėnė jokių pilkapių, jokių prancūzų kapų nei šiame, nei gretimuose kaimuose.

Daniliškės

Trakų raj., Rusakalnio apyl.

Sasonių ežero šiaurės rytiniame krante esąs piliakalnis turi

beveik kvadratinę aikštelę apie 35x40 m dydžio. Rytiniame gale buvęs 35-40 m ilgio pylimas smarkiai nuskleistas į aikštelę. Jo išorinis šlaitas 5,5-6 m, čia gana didelė terasė. Nemaža terasė ir šiauriniame šlaite. Buvęs pylimas - rytinis aikštelės kraštas yra per porą ~~px~~ metrų aukštesnis už likusią dalį. Pats vakarinis aikštelės kraštas ir kiek aukštesnis. Čia šlaito aukštis apie 32-35 m. Viršutinė jo dalis - 11-12 m aukščio, išlyginta. Žemiau šlaitas natūralus, nuolaidesnis.

Dabar kalno šlaitai ištisai apsodinti pušaitėmis, piliakalnis į jungtas į valstybinio miško teritoriją.

Danosai-Drabužninkai

Trakų raj.

Apie 2,5 km nuo Vilniaus-Prienų plento, pasukus keliu iš plento už Strėvos tilto (važiuojant Aukštadvario link) į kairę miško keliu. Čia miške netoli kryžkelės Strėva-Drabužninkai ir Aukštadvaris-Panošiškės, ant kalvos miške yra 9 gana išskleisti sampilai, apsupti grioviais. Jie nedideli - 5-6 m skersmens.

Apie 100 m toliau į šiaurės rytus nuo jų, slėnyje arčiau Sprindžio ežero yra dar apie 30 pilkapių. Daugumas jų yra stambūs 12-18 m skersmens ir iki 2 m aukščio, aplink apkasti grioviu. Dalis jų iškasinėti duobėmis, o pora seniau perkasti skersiniais perkasais.

Dusmenys-

Trakų raj.

Minima Dusmenyse pilkapiai. Vietoje išsiaiškinta, kad iš tikrųjų prie Drumenų kadaise būta pilkapių grupės, iš kurios išlikęs miško kirtime tik vieno pilkapio likutis. Pilkapis yra miške į rytus nuo miestelio prie kryžkelės Onuškis-Bobriškis ir Žlibinai-Dusmenys. Pilkapis yra į šiaurės vakarus nuo kryžkelės ant kalve-

lės. Išlikęs pilkapis turi apie 6 m skersmens ir apie 50 cm aukščio. Pagal pasakojimus čia buvusi užkasta prancūzų kariuomenės kasa. Todėl čia ieškoma lobių. Tai liudija ir pilkapių paviršiuje matomos trys aukščiau kastos duobės.

Duomenų apie radinius nėra.

Eitulionys

Trakų raj., Ubiškių apyl.

Į pietvakarius nuo Beižonių, beveik prie ribos su Prienų ir Kaišiadorių rajonais yra Eitulionių kaimas. Minima čia dvi pilkapių grupės (1938-9 m.).

1971 m. surasta tik viena grupė, esanti kaimo šiaurės vakarų pakraštyje, į rytus nuo Vlado Čiupailos sodybos. Čia dirbamame lauke yra dar bent 7 ar 8 apardytų pilkapių liekanos. Pilkapiai iš žemės ir akmenų. Pora geriau išlikusių yra 10-12 m skersmens ir iki 1,5 m aukščio.

Duomenų apie radinius nėra.

Girnakaliai

Rusieniškių (buv. Abromiškių) apyl., Trakų raj.

P. Tarasenka "Pėdos akmenyje" Nr. 251 mini šiame kaime esant akmenį su žmogaus pėda. Ieškota šio akmens. Kaimas yra prie keliuko, einančio iš Abromiškių-Kurkaučyznos į Pakalniškius prie Semeliškių kelio.

Pagal pasakojimus, toks akmuo buvęs pakrūmėje į rytus nuo ežerėlio ties sodyba. Tačiau jau kelintas metų kaip jo neberandama. Greičiausiai jis bus giliau įsmigęs į žemę ir apsitraukęs velėna.

Kurkaučyzna

Ausieniškių apyl., Trakų raj.

Kaimelis yra tarp Vievio-Semeliškių vieškelio ir autostrados į Kauną. Pasiekiamas kaimo keliu iš Abromiškių, einančio į Pakalniškius prie Semeliškių vieškelio. Kaime buvo įrašytas vienas pilkapis ir Šilelyje - pušynėlyje esąs senkapis.

Ištiesų kaime esama dviejų senkapių, vienuose iš jų žmonių atminimu dar anksčiau buvę supuvusių kryžių žymės. Pilkapių archeologinio laikotarpio radinių kaime niekas neatsimena.

Latviai

Trakų raj.

Kaimas yra kairiajame Sukros upelio krante, miške, apie 11 km nuo Vievio, kairėje kelio į Čiobiškį, Piliakalnis yra atokiau nuo kaimo, apie 1,5 km į pietvakarius nuo jo, jau dešiniajame Sukros krante, bet apie 100 m nuo ~~kelio~~ jo, tarsi Sukros intako krante tarp dviejų gilių daubų, nematomas nuo upelio.

Tai tarp gilių dviejų griovių-daubų esąs aukštumos kampas, atkirstas iš pietų - nuo aukštumos dviem grioviais, trimis pylimais. Trikampės - šiaurės-pietų kryptimi pailgos aikštelės šiaurės gale yra abiejų griovių santaka, rytuose ir vakaruose - gilūs natūralūs grioviai, o pietuose - iškasti grioviai ir supilti pylimėliai. Įdomu, kad grioviai tiesūs, jie jungia abi gilias daubas.

Taip nuo lauko - pietų pusės iš pradžių supiltas tiesus 90 cm aukščio ir 30 m ilgio pylimas. Už jo iš šiaurės pusės yra 2,25 m gylio griovys ir vėl 1,7 m aukščio antras pylimas,

taip pat 30 m ilgio. Tada seka 2,1 m gylio antras griovys ir vėl aikštelės gale buvęs pylimas. Jo viršus 3 m aukštyje nuo griovio dugno ir 50 cm aukščio virš aikštelės.

Aikštelė pietiniame gale 25 m pločio, o ilgis siekia 58 m.

Šiauriniame gale, kur šlaitas nuolaidesnis 5,5 m, žemiau aikštelės krašto šlaite buvęs pylimėlis. Jo tik 2 m ilgio 0,5 m aukščio dalis. Bendras šlaitų aukštis 17-17,5 m.

Piliakalnis miške. Jį dabar dengia keliolika audros išverstų apipuvusių eglių.

Migliniškis

Trakų raj., Ubiškių ap.

Tai nedidelis kaimelis, į PR nuo Eitulionių, kurį dabar sudaro tik 3 vienkiemiai. Kaimo šiaurės rytinėje dalyje, pamiškėje prie Beinoravičiaus sodybos yra išlikę 4 pilkapių žymės. Sakoma, kad jie likę iš "prancūzų karo". Vienas iš pilkapių yra į vakarus nuo sodybos. Apie 20 m nuo gyvenamo pastato į rytus išlikęs stambiausias - iki 1,5 m aukščio ir apie 10 m skersmens pilkapis, suardytas bulviarūsio. Pasakoja, kad kasant bulviarūsį, radę žmonių kaulų. Apie kitus radinius duomenų nėra. Dabar rūsys užslinkęs - užpiltas, o likusiame įdubime pasodinta auga 6-8 metų obelaitė. Akmenų vainiko nesimato.

Apie 100 m nuo jo į šiaurės rytus esą 4 pilkapių likučiai yra apardyti ariant lauką ir raunant nuo jų medžius, kai ankstyvesnis kolūkio pirmininkas buvęs pasižyžęs juos sulyginti. Greta yra akmenų. Tačiau apie kapus duomenų nėra.

Pilkapiai, atrodo, yra panašaus tipo kaip Eitulionių, nuo kurių jie yra ~~panašaus tipo kaip~~ apie 1,5 km į pietryčius.

Mitkiškės

Trakų raj., Kazokiškių apyl.

Stebuklingu laikomas akmuo guli kairėje kelio Vievis-Kernavė-Paparčiai, kairiajame Sukros upelio krante, priešais Kernavę, šalia beržynėlio į rytus nuo Čiuros sodybos.

Tai apie 2x1,5 m dydžio akmuo, įsmigęs į žemę, apsamanojęs. Jo rytiniame gale yra 30 cm ilgio įdubimas - "pėda" pirštais į šiaurės vakarus. Jie 12 cm pločio. Kiti du įdubimai menkesni, neryškūs.

Musteniai

Pastrėvio apyl., Trakų raj.

Šventas akmuo - kaimo kapinaičių, esančių ant aukštos kalvos, šiaurės vakarų kampe yra apie 2 m aukščio ir 2,5-3 m skersmens akmuo, suskilęs, tiesiog pakibęs ant šlaito. Jis laikomas šventu.

Piliakalnis. Kaimo šiaurės vakarų dalyje yra kalva vadinama piliakalniu. Mačiau ją ariamą, užsėtą javais dar 1951 m. Dabar ji dirvonuoja. Tada ji man buvo visai nepanaši į piliakalnį, nors ir piliakalnius dar menkai pažinojau. Dabar ir kitiems draugams ši kalva nepriminė piliakalnio. Tiesa, jos pietinis, vakarinis ir šiaurinis šlaitai yra gana statūs, kalvą iš dalies supa pelkės. Pati kalva kiek pasagos formos, nes vidurys apie 50 m pločio šiaurės-pietų kryptimi įdubęs - žemesnis bent 3-5 m. Šis įdubimas pamažu nuolaidėja ir pereina į dirbamus laukus rytuose. Ir taip kalvos šlaitai stačiausi ir aukščiausi nuo pelkės. Kai nuo sausumos jokių gamtos kliūčių ar įtvirtinimų nėra. Kalva žvyro, bandyta net kasti žvyras. Kultūrinio sluoksnio nėra.

Kalvos aukštis nuo pelkės yra 10-11 m.

Pilkapynas nelankytas, nes praėjusiais metais jį tyrė ir toliau numato tirti Trakų istorijos muziejus.

Novasodai

Trakų raj., Aukštadvario apyl.

Piliakalnis, vadinamas Kazokų kalnu, yra miške apie 1,5 km nuo plento Vilnius-Aukštadvaris, dešiniajame Mošios upelio krante.

Piliakalnio šiaurinis šlaitas leidžiasi į upelio slėnį, o pietinis ir rytinis - į lygumą. Tuo tarpu vakaruose siekia aukštuma, nuo kurios atkirstas grioviu. Griovys 6,7 m gylio nuo pylimo viršaus ir 7 m gylio nuo lauko. Griovio plotis viršuje - 35 m. Jo ilgis dugne 37 m. Pylimas ratu supa visą ovalinę aikštelę, kuri lieka dubens formos. Bendras pylimo ilgis yra 75 m. Aukščiausias jis vakariniame krašte - nuo aukštumos. Čia jo aukštis nuo aikštelės siekia 5 m. Tuo tarpu rytiniame gale tik 1,8 m aukščio. Rytiniame gale grioviu atkirstas nuolaidėjantis aukštumos smaigalys. Čia šlaitas yra 5,75 m aukščio. Tada seka 1,6 m aukščio pylimėlis nuo griovio dugno. Šiaurinio šlaito aukštis siekia 21 m. Aikštelė apie 15x7 m dydžio.

Pietinėje pašlaitėje yra gyvenvietė su grublėta keramika. Už gyvenvietės buvę keli pilkapiai, bet jie beveik visai suardyti pilkapyne įsikūrusios sodybos. Dabar išsiskiria vos žymiu pakilimu tik pora sampilų. Duomenų apie radinius nėra.

Apie 1 km toliau į šiaurę, miške, yra pilkapynas žinomas Skrėbės pilkapyno vardu. 1959 m. V. Daugudis atliko bandomuosius kasinėjimus, ištyrė 1 pilkapį, kurio sampilas turėjo akmenų vainiką, rado sudeginto mirusiojo kapą, skirtiną m.e. I tūkstant-

mečio antrajai pusei.

Pakalniškiai

Ausieniškių apyl., Trakų raj.

Kaimas yra apie 5 km nuo Vievio prie Semeliškių kelio. Čia archeologinių paminklų sąrašuose nurodomi pilkapiai. Tačiau nepavyko surasti žmogaus, kuris galėtų juos parodyti, ar bent būtų girdėjęs apie juos.

Pamiškė-Piliakalnis

Trakų raj., Ubiškių apyl.

Stambi-masyvi kalva dešinėje kelio Aukštadvaris-Beižonys, vadinama piliakalniu. Greta vienas vienkiemis buvęs vadinamas taip pat Piliakalniu. Iš tiesų kalvos viršūnė buvusi panaudota piliakalniui, bet smarkiai deformuota, ariant lauką.

Kalvos viršuje išsiskiria šiaurės-pietų kryptimi pailga - 50 m ilgio aikštė, kuri šiaurės vakarų gale 45 m pločio. Pietinis galas kiek siauresnis. Dar ir dabar aikštelėje pastebimas kultūrinis sluoksnis, randama puodų šukių, grublėtu ir brūkšniuotu paviršiumi.

Šlaitai viršuje pietryčių gale buvo aplyginti maždaug 3,5 m aukščio, o žemiau ėjo nuolaidesni, natūralūs. Bendras šlaito aukštis apie 20 m.

Pipiriškės

Rusakalnio apyl., Trakų raj.

Į pietryčius nuo Elektrėnų ir į pietus nuo Vievio esąs kaimelis baigia išnykti. Jame esantį piliakalnį tekp matyti dar 1951-1952 m. Po to gerokai traktoriais artas piliakalnis buvo smarkiai deformuotas. Dabar bebeariamas, liko labai nukentėjęs.

Juodkalniu vadinamas piliakalnis yra slėnyje, turėjęs ovalią aikštelę, pailgą šiaurės-pietų kryptimi - 57 m ir 50 m pločio. Jos vidurys kiek iškilęs, šlaitai statūs, rūpestingai išlyginti. Jų aukštis 10-11 m.

Aikštelėje ir aplink žymu buvusio kultūrinio sluoksnio. Tamsi žemė gausu puodų šukių, lygiu, glūdintu ir brūkšniuotu paviršiumi, o aikštelės viduryje guli apdaužytos trinamosios girnos.

Piliakalnis žemoje vietoje, slėnyje tarsi prie upelio, kuris jungė Pasamanės ir Purvių ežerėlius. Dabar kanalizuotas griovys.

Strėva

Trakų raj., Bagdanonių ap.

Pilkapiai

Valstybinio miško kv. 11 ir 12 ribvoje, į pietvakarius nuo Vilniaus-Prienų plento, apie 300 m atstume ant kalno yra grupelė pilkapių. Dų jų sampilai yra ant pačios kvartalinės linijos, pora į rytus nuo kvartalinės linijos ir apie 20 į vakarus nuo jos gana tankiame miške. Sampilai gana stambūs - 1-1,5 m aukščio ir 8-12 m skersmens. Daugumas jų sveiki, tik dalis apardyti duobių. Apie sampilus matosi grioviai.

Piliakalnis

Apie 1 km į šiaurę nuo plento Vilnius-Prienai, Napero ežero pusiasalyje, pietiniame ežero krante, miške, toliau nuo gyvenvietės yra piliakalnis. Tai šiaurės-pietų kryptimi kiek pailga

kalva, kurio pietuose - nuo gretimos aukštumos atkirsta griovių ir pylimu, Aikštelė beveik apskrita 15-16 m skersmens, kiek žemesniu rytiniu kraštu. Pietiniame krašte būta pylimėlio, kuris išskleistas. Dabar dar apie 80-90 m aukščio.

Šlaitai viršuje buvę aplyginti, o žemiau natūralūs. Šiauriniame gale apie 6,5 m žemiau aikštelės krašto iškastas griovys apie 0,5 m gylio atkerta nuolaidesnį kalvos smaigalį.

Pietiniame gale šlaitas 6 m aukščio ir nusileidžia į šiaurę gilų griovį, kuris lanku supa piliaklnio galą. Griovio ilgis apie 60 m. Nuo lauko pusės jo gylis siekia 5,5 m. Griovio išorinėje pusėje yra tiesus 28 m ilgio, apie 1,5 m aukščio ties viduriu pylimas.

Šoniniai šlaitai apie 13,5 m aukščio nusileidžia į plačią terasę, kiek nuolaidėjančią ežero link. Aikštelė yra apie 20 m virš ežero lygio.

Aikštelės pietiniame pakraštyje kažkieno iškasta apie 1,5 m skersmens duobė. Matosi apie 70 cm storio tamsios žemės sluoksnis su perdegusių akmenų gabaliukais, grublėtu puodų šukėmis.

Žuvyčiai

Trakų raj., Semeliškių ap.

Apie 3-4 km į vakarus nuo Semeliškių, kairėje vieškelio į Žiežmarius, apie 0,4 km nuo jo, kaimo pietvakarių dalyje yra piliakalnis. Jis yra aukštame kairiajame Uolastos krante. Status šlaitas nuo upelio yra apie 23 m aukščio. Tuo tarpu nuo lauko - nuo gretimų aukštumų jis atskirtas negilaus slėnio, virš kurio iškyla apie 4,5 m. Piliakalnio pietinis šlaitas nusileidžia į upelį, vakarinis ir šiaurinis - į gilesnes daubas - upelio slėnio atšakas, o iš rytų - siekia gretima aukštuma.

Aikštelė apie 18x18 m dydžio, nuolaidėja, vakarų link. Atrodo, kad piliakalnis yra kiek deformuotas arimo, o gal dalis ir nukasta. Dabar apaugusi krūmais. Šlaite tarsi kultūrinio sluoksnio pėdsakai.

Kartais minimas piliakalnis Šakaldonių kaime. Tai gretimas kaimas (toliau į Žiežmarių pusę). Tačiau ten piliakalnio nėra. Matyti, tas pats piliakalnis kartais priskiriamas dviem kaimams.

Be to, Trakų rajone aplankyta šie žinomi archeologiniai paminklai:

1. Padaliai - Pdaliosė, kur šalia kaimo valst. miške yra pilkapių grupė. Padėtis nepasikeitusi nuo 1951 m.

2. Zabarija - Kryžiškės, pilkapynas ištisai sunaikintas. Tik miškelyje, dešiniajame Ruktapienio krante, 150 m nuo upelio yra vienas 6-7 m skersmens,60 cm aukščio sampilas iškasinėtas duobėmis ir kitas - apie 30 m į vakarus nuo pirmojo - visai išsklaistas sampilas.

3. Orliškės-Varliškės, Vievio apyl. Miške tarp Orliškių ir Ašarinės prie kelio yra viena apie 20 įvairaus dydžio pilkapių grupė. Jų tarpe - didžiausias turi apie 25 m skersmens ir iki 1,5 m aukščio. Ir kita grupė arčiau Orliškių, kairėje pusėje, važiuojant Ašarinės link.

VILNIAUS RAJONAS

Aukštieji Rusokai

Vilniaus raj., Avižienių ap.

Šiauriniame Rėšės upelio krante, aukštumos pakraštyje į vakarus nuo Vilniaus-Ukmergės plento, apie 150-200 m atstume, tankiame jaunuolyne yra keliolika sampilų, apsuptų grioviais, dalis kasinėta. Sampilai 6-8 m skersmens, 1-1,5 m aukščio.

Tai artimiausias išlikęs iš šiaurės pusės prie Vilniaus pilkapynas. Dar prieš keliolika metų apie jį Institutui buvo pranešęs V. Bergas.

Bielozariškės

Vilniaus raj., Dūkštų apyl.

Dešiniajame Neries krante, priešais Vievį, į pietryčius nuo Bielozariškių kaimo yra aukštuma - kalva, vienu galu besiremianti į Neries slėnį. Ji vadinama Pilies kalnu (Gora zamkova), o šiaurinis jos galas - pašlaitė - Papiliu (Podzamcze). Kalvos šlaitai natūralūs, raižyti, apaugę krūmais, viršus ariamas. Jokių įtvirtinimų pėdsakų nėra.

Iš tikrųjų pietrytinėje kalvos dalyje dirvoje pastebėta keletas apdegusių akmenų trupinėlių ir plona lipdyta šukelė nežymiai brūkšniuotu paviršiumi. Matyti, čia bus buvęs ankstyvas piliakalnis, kuris ariant deformuotas. Kuri šios apie 150-200 m ilgio kalvos dalis buvo piliakalniu, dabar jau nebeįmanoma nustatyti.

Bielozariškės pasiekiamos iš Maišiagalos-Miežonių kelio, Antakalnyje pasukus į kairę.

Paminklą surado 1970 m. A. Navarackas.

Grabiolai

Vilniaus raj.

Apie 1,5 km nuo Miežionių į pietus ir 1,3 km nuo Neries slėnyje, lygiame pušyne netoli ariamų laukų yra 10 žemų išsklaidytų pilkapių sampilų. 600 m į šiaurės vakarus nuo jų yra Koplyčios kalnas.

Pilkapiai sudarė kompaktišką krūvelę. Vienas yra į rytus nuo kelio ir 8 - į vakarus nuo jo. 5-8 m skersmens iki 60 cm aukščio sampilai. Jie buvusiame Grabiolų dvaro miške. Dabar šio vardo kaimelio lauke. Pilkapiai aptikti atsitiktinai. Vietiniai gyventojai apie juos nieko nežino, nors kasdien pro juos eina.

Elniakampis-Gelažiai

Vilniaus raj., Dūkštų apyl.

Apie 300 m į rytus nuo Elniakampio vienkiemio ir į vakarus nuo Gelažių kaimelio, apie 1 km, valstybiniame miške yra piliakalnis. Tai masyvi aukšta kalva įsiterpusi į mažo upelio slėnį. Upelis čia daro posūkį ir ją supa iš šiaurės ir vakarų, palikdamas kairiajame krante. Toliau upelis suka kiek į pietvakarius ir už gero puskilometrio siekia Nerį. Kalva pietryčiu kampu siekiasi su gretimomis aukštumos kalvomis, nuo jų skiria natūrali dauba. Kalvos viršuje yra šiaurės pietų kryptimi pailga beveik keturkampė 65x42 m dydžio aikštelė, ne visai lygi, buvusi ariama, prieš keletą metų užsodinta pušaitėmis. Šlaitai stātūs, viršuje buvę aplyginti, žemiau - natūralūs. Šiaurės rytų kampas buvęs kiek nuolaidesnis, tad apie 3 m žemiau aikštelės krašto nuolaidėjanti dalis atkirsta grioviu, kuris lanku supa kampą ir turi 24 m ilgio. Pietinio šlaito aukštis apie 24 m.

Aikštelėje žymu plonas kultūrinis sluoksnis. Yra lipdytų puodų šukių, lygiu, glūdintu ir brūkšniuotu paviršiumi.

Kryžiuočiai

Vilniaus raj., Gulbinų apyl.

Neries dešiniajame krante yra paskira upės apardyta kalva šalia Beinoravičiaus Stanislavo sodybos. Norima ją laikyti piliakalniu.

Išlikęs kalvos vakarinis kraštas. Rytinė dalis jau nunešta upės, kuri čia daro nedidelį posūkį. Vakarinis ir pietinis šlaitai statūs, natūralūs, o šiaurinis kiek nuolaidesnis. Aikštelė ryškiau neišsiskiria , bet likusi apie 15x6 m dydžio dalis. Kultūrinio sluoksnio nėra. Kartais išvirsdavo žmonių kaulų.

Pietvakarių šlaitas 10 m aukščio. Čia pašlaitėje yra minėta sodyba. Nuo Neries šlaitas dar 6-8 m aukštesnis.

Kuosinė

Vilniaus raj., Šumsko apyl.

Kaimas yra prie Vilniaus-Medininkų plento ir Šumską jungiančio kelio, žemumoje. Į pietus nuo kaimo prasideda aukštuma - Medininkų aukštumos kraštas.

Apie 1 km į pietus nuo Kuosinės mokyklos pastato aukštumos pakraštyje viena kalvos viršūnė vadinama Pilaite (Pilaičiu). Tai smarkiai deformuota arimo kalva. Žymu dar buvusių vagų vietos. Prieš keletą metų išimta iš ariamo lauko ir perduota miškų ūkiui, apsodinta mišku. Paviršiuje kalvos likusios menkos žymės kultūrinio sluoksnio - tamsesnės žemės plėmeliai, trupinėliai smulkių lipdytų šukelių.

Atrodo, kad piliakalnio aikštelė buvusi ne visai lygi, apie 60 m ilgio iš pietvakarių į šiaurės rytus ir apie 25 m pločio.

Pietvakarių galas buvęs aukštesnis, ant jo stovėjęs topografinis bokštas.

Pietvakarių gale - nuo aukštumos šlaitas buvęs aplygintas, apie 5-6 m aukščio. Galimas dalykas, kad jis viršuje buvo aplygintas ir iš kitų pusių, bet dabar arimo šlaitai visai deformuoti. Šlaitų aukštis nuo gretimos lygumos - 35-40 m.

Paminklą surado A. Navarackas 1971 m.

Leoniškis

Vilniaus raj., Šumsko ap.

Iš Vilniaus-Medininkų plento pasukus keliu, vedančiu į Šumską, pasiekiamas stambesnis Kuosinės kaimas. Ties juo iš kelio pasukus lauko keliais į šiaurę, pasiekiamas nedidelis Leoniškio kaimelis. Į šiaurę nuo kaimelio, valstybiniame miške esančios kalvos viršūnė vadinama Pilies kalnu (góra Zamkowa).

Tai aukštumoje esanti ovalo formos viršūnė. Viršuje ji nupiauta, gaunasi iš pietvakarių į šiaurės rytus pailga ovalinė aikštelė, kurios ilgis apie 40 m ir plotis apie 25 m. Jos vidurys iškilęs, bet šlaitas gana ryškiai atsiskiria. Viršuje šlaitas apie 10 m aukščio statusi, išlygintas, o žemiau eina natūralūs kalvos šlaitai. Bendras kalvos aukštis nuo į pietryčius-pietus esančios lygumos yra apie 22 m.

Pasakojama, kad kalne yra užpilta bažnyčia.

Kalno aikštelė ir šlaitai apaugę mišku.

Paminklą surado A. Navarackas 1971 m.

Maišiagala

Vilniaus raj.

Dūkštos dešiniajame krante, miestelio pietvakarių pakraštyje, buv. dvaro teritorijoje yra piliakalnis, ovaline aikštele,

kuri rytų-vakarų kryptimi yra 65 m ilgio ir šiaurės-pietų kryptimi apie 40 m pločio, perkirsta skersiniu grioviu, iškasinėta duobėmis. Pietinis šlaitas yra 18,5 m, o šiaurinis - 14 m aukščio.

Jis buvęs apsuptas aplink pylimo. Nuo upelio pusės pylimas 3 m aukščio iš išorės ir 2,3 m aukščio nuo griovio tarp pylimo ir piliakalnio. Tuo tarpu iš šiaurės - nuo lauko pylimas yra 3 m aukščio, o nuo piliakalnio jį skiria beveik 9 m gylio griovys. Išlikusios pylimo dalies ilgis 270 m. Pylime yra dvi spragos - tarpai pietryčių-rytų gale - 15 m ir 60 m ilgio.

Mažoji Riešė

Vilniaus raj., Avižieniųap.

Apie 2,5 km į vakarus nuo Riešės bažnytėlės, Rėšės upelio slėnio šiauriniame krašte, rytinėje Vilniaus-Ukmergės plento pusėje yra piliakalnis, vadinamas Batarėja. Jis smarkiai defrormuotas arimo.

Aikštelė pailga iš šiaurės rytų į pietvakarius. Jos ilgis 42 m plotis šiaurės rytų gale apie 50 m, o pietvakarių gale - 26 m. Šiaurės rytų galą, juosęs lanku apie 65 m ilgio pylimas, kuris išskleistas. Išorinis jo šlaitas - nuo aukštumų tik 3 m. Už šio įdubimo toliau pamažu kyla aukštuma, kuri aukštesnė už piliakalnį. Virš aikštelės pylimas dabar iškyla tik apie 1 m. Aikštelė palaipsniui žemėja į pietvakarius.

Šlaitai viršuje 3-4 m aukščiu buvę aplyginti, statūs, o žemiau nuolaidesni, natūralūs. Aukščiausias pietinis šlaitas yra 11-12 m aukščio. Jis nusileidžia į terasę, kuri yra dar apie 6-8 m aukščiau Rėšės slėnio dugno.

Mikulencai

Vilniaus raj., Ažulaukio apyl.

Iš Vilniaus-Molėtų plento, ties Pikeliškėmis pasukus vieškeliu į Maišiagalą, antrame km nuo plento, pamiškėje, vieškelio dešinėje pusėje, lomelėje,prie nedidelio krūmelio guli akmuo, kurio viršuje tarsi du iškalti koncentriniai ratai. Didysis iš jų yra 43-45 cm skersmens, o jo viduje - 16 cm skersmens ratas. Išorinis ryškesnis, vidinis - labiau nežymus.

Šį akmenį 1969 m. spaudoje aprašė V. Šaulys, lygindamas jį su "akmeniniais pinigais". Tačiau, atrodo, kad tai akmuo, kuriame pradėtas kalti dubuo ir nebaigtas.

Pakalniai-Dėlna

Vilniaus raj., Buivydžių ap.

Apie 10 km nuo Nemenčinės,keliu į Buivydžius, visai prie gyvenvietės valstybiniame miške yra pilkapių grupė. Kairėje plento, važiuojant Buivydžių link yra 5 ir dešinėje - apie 20 pilkapių. Sampilai suplokštėję - 6-8 m skersmens, iki 60-80cm aukščio, kai kur žymu sampilą juosęs griovys.

Papiškės

Vilniaus raj., Rudaminos apyl.

1950 m. lankytas piliakalnis dabar dirvonuoja, bet smarkiai deformuotas, apnaikintas, pastaraisiais dešimtmečiais traktorių, kuriegarė jį ir iš aikštelės vertė akmenis. Be to, šiais metais piliakalnio pietinėje pašlaitėje - kalvos krašte atidengtas

žvyro karjeras. Bandyta kasti žvyrą ir aikštelės šiauriniame ga-
le 18x5 m plote pradėtas stumti buldozeriu kultūrinis sluoks-
nis, kuris čia daugiau kaip 70 cm storio. Su padėtimi susipaži-
no pats Rudaminos apylinkės pirmininkas.

Aikštelė šiaurės-pietų kryptimi turi apie 50 m ilgio. Jos plotis - 27 m. Šlaitai šiaurėje, vakaruose ir pietuose buvę tik 3-5 m aukščio, o rytinis siekia iki 11 m aukščio.

Surinkta dar brūkšniuotos keramikos pavyzdžių iš šiauriniame aikštelės gale kastos žemės.

Paraisčiai

Vilniaus raj.

Iš Vilniaus-Pabradės kelio, ties Pravalo ežeru, pasukus keliu į Danilavą ir juo pavažiavus apie 1,3 km dešinėje kelio yra Paraisčių pilkapyno likučiai. Dalis jų sunaikinta tiesiant kelią. Išlikę 8 daugiausia dideli, bet žemi plokšti sampilai. Grupė pailga iš pietryčių į šiaurės vakarus, lygiagretė keliui. Keletas pilkapių 1935 m. buvo ištirta Vilniaus universiteto, Archeologijos muziejaus, Turinėtojai aptiko akmenų vainikus, vieną nedeginto ir kelių sudegintų mirusiųjų kapus iš V-VI a. (Radiniai saugomi Lietuvos TSR Istorijos-etnografijos muziejuje).

Prūdeliai-Parudaminė

Vilniaus raj.

Į šiaurės rytus nuo miestelio buv. Vankavičiaus dvaro, dabar valstybiniame miške, kvartale Nr. 13 yra dviejų ar trijų žemų-išskleistų sampilų žymės. Pilkapiai 6-7 m skersmens iki 40 cm aukščio. Pasakojama, kad buvę rasta arklių kaulų.

Į šiaurę nuo jų kvartalo pakraštyje yra ~~rad~~ keletas žemų-plokščių ne visai taisyklingos formos sampilų tarsi su duobėmis šonuose. Kas tai pilkapiai?. Jie 3-5 m ilgio ir 2-3 m pločio.

Aukštis - 40-50 cm.

Santaka

Vilniaus raj., Buivydiškių apyl.

Valstybiniame santakos miške, apie 1,5 km į šiaurės vakarus nuo Slepiškių kaimo ir 2 km nuo Santakos geležinkelio stotelės į pietryčius, vakstybinio miško kvartaluose Nr. 36-37, jauname tankiame miške yra apie 50 pilkapių. Grupė pailga iš šiaurės vakarų į pietryčiusp Jos pietrytinėje dalyje sampilai smulkesni, apkasti grioviais ir matosi akmenų vainikai. Šiaurės vakarinėje dalyje sampilai aukštesni. Daugelis jų apardyti mėgėjų iškastų duobių.

Skersabaliai

Vilniaus raj.

Apie 1 km nuo Skersabalių geležinkelio stoties, į rytus, Santakos miške, kvartale Nr. 46, gana dideliame tankumyne yra 8 pilkapių grupė. Jie prie ribos su 47 kvartalu. Gretimame - kv. Nr. 47.į pietryčius nuo minėtų 8 yra dar 7 pilkapiai. Pilkapiai gana stambūs - iki 10 m skersmens ir 1 m aukščio.

Žingiai

Vilniaus raj., Siužonių ap.

Iš Vilniaus-Pabradės plento, ties Pravalo ežeru pasukus į kairę vieškeliu į Danilavą (8 km) ir pasiekus ją, reikia pasukti keliu į kairę-šiaurę, einančiu į Joniškį-Dubingius, Pavažiavus šiuo keliu apie 3 km, kairėje kelio pasiekiama vieną iš Dubingių -Asvejos ežero šakų. Ties ja dešinėje-rytinėje kelio pusėje ant kalvos pušyne yra Žingių pilkapynas. Jis prie ribos su Švenčionių rajonu. Pats kaimelis baigia išnykti.

Pilkapynas jauname miške apima apie 1 ha plotą, kuriame yra apie 50-60 pilkapių. Grupės šiaurės-vakarų dalyje pilkapiai mažesni, žemesni, bytiniame-pietrytiniame pakraštyje sampilai stambūs. Paskirų skersmuo siekia iki 15-20 m, o aukštis - iki 2 m. Jie apsupti grioviais, pailgomis duobėmis. Dalis apardyti duobėmis, keletas nuodugniau perkasti.

Ir šią grupę 1935 m. tyrinėjo Vilniaus unoversiteto Archeologijos muziejaus archeologai. Viename pilkapyje rasti arklio griaučiai.

Vilniaus raj. aplankyti šie žinomi paminklai.

1. Mūrinės pilkapių grupės miške.

2. Mūrinės piliakalnis, esąs į pietvakarius nuo Vilniaus-Medininkų kelio, turįs pailgą ovalinę aikštelę, kuri nė visai lygi. Jos vakarinis-šiaurės vakarinis kraštas aukštesnis. Aikštelės ilgis šiaurės rytų-pietvakarių kryptimi yra 70 m, plotis 30 m. Pietryčių šlaitas - nuo upelio slėnio -9,5 m aukščio, iš kitų pusių - pora metrų žemesnis. Gyvenvietės pėdsakų pavyko surasti vakarinėje pašlaitėje, kur aptikti grublėtų puodų šukių gabalėliai.

3. Šveicarai, Rudaminos apyl., Vilniaus raj. - pilkapiai visai sunaikinti apie 1955-1960 m. pritaikant lauką žemės ūkiui - visi krūmai ir sampilai buldozeriu nuskusti, dabar lygus ariamas laukas.

4. Marijampolės akmuo - 20-me km nuo Vilniaus kairėje plento į Šalčininkus. Tebeguli. 1,8x1x0,7 m dydžio su 5 cm gylio 25x 9 cm dydžio "pėda".

5. Teresės kalnas - ne piliakalnis, ožnugario formos kalva,

kairėje kelio iš Parudaminio į Vilnių, Drebulinės miško 36 kvartale.

Liko neaplankyta A. Navaracko surasta 6 pilkapių grupė Buivydiškių apylinkėje apie 2 km į vakarus nuo Pilviškių kaimo Pagrindos miške. Sampilai 5-6 m skersmens, iki 70 cm aukščio.

Priedas:

1971 m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos surinktos medžiagos sąrašas

I. Iš piliakalnių ir gyvenviečių surinktos keramikos pavyzdžiai.

1. Beižonys, Trakų raj.

Kelios lipdytų puodų grublėtu paviršiumi šukės iš gyvenvietės šalia piliakalnio.

2. Budeliai, Kaišiadorių raj.

Gargažė, lipdytų puodų dvi šukelės brūkšniuotu paviršiumi ir kelios grublėtu paviršiumi.

3. Elniakampis (Gelažiai), Vilniaus raj.

Smulkios puodų šukės brūkšniuotu paviršiumi

4. Geruliai, Prienų raj.

Grublėto puodo šukė iš gyvenvietės prie piliakalnio.

5. Lepelionys, Prienų raj.

Smulkios grublėtų ir brūkšniuotų puodų šukelės iš gyvenvietės šalia piliakalnio.

6. Medžiobys, Prienų raj.

Dvi smulkios grublėtų puodų šukelės iš gyvenvietės prie piliakalnio.

7. Mūrinė, Vilniaus raj.

Pora smulkių grublėtų puodų šukelių iš gyvenvietės prie piliakalnio.

8. Pagaršvys , Prienų raj.

Smulkios lipdytų puodų šukelės

9. Pamiškė, Trakų raj.

Smulkios brūkšniuotų puodų šukelės

10. Papiškės-Rudamina, Vilniaus raj.

Puodų šukės brūkšniuotu paviršiumi iš piliakalnio aikštelės.

11. Paukščiai-Dukurnonys, Prienų raj.

Grublėtų ir brūkšniuotų puodų šukės iš gyvenvietės prie piliakalnio.

12. Paverkšniai, Prienų raj.

Dvi grublėtų puodų šukelės gyvenvietės prie piliakalnio.

13. Rokiškės, Kaišiadorių raj.

a) Smulkios brūkšniuotų puodų šukelės iš rytinio piliakalnio šlaito.

b) Smulkios grublėtų ir brūkšniuotų puodų šukelės iš gyvenvietės šalia piliakalnio.

14. Rumbonys, Alytaus raj.

Dvi grublėto ir viena lygiu paviršiumi puodo šukės iš gyvenvietės šalia piliakalnio.

15. Strėva, Trakų raj.

Grublėta puodo šukė iš piliakalnio aikštelės

16. Tartokai, Kaišiadorių raj.

Smulkios lipdyto puodo šukelės iš gyvenvietės šalia piliakalnio.

17. Žuvyčiai, Trakų raj.

18. Pipiriškės, Trakų raj.

a) Brūkšniuotu ir lygiu paviršiumi šukės iš piliakalnio

b) Lipdytų puodų šukės iš gyvenvietės

19. Balandiškiai, Trakų raj.

Brūkšniuoto puodo šukė iš gyvenvietės prie piliakalnio.

II. Dirbiniai

1. Kloniniai Mijaugonys, Kaišiadorių raj.

Molinis žemo cilindro formos verpstelis

2. Balandiškiai, Trakų raj.

Geležinis pentinis kirvelis, nudaužytais ašmenimis, rastas rytinėje piliakalnio pašlaitėje.

3. Kėjėnai, Raseinių raj.

Iš senkapio: žalvarinė pasaginė segutė cilindriniais galais, žalvarinio įvijinio žiedo fragmentai, sulaužytų apdegusių papuošalų smulkūs fragmentai, sulaužytas galąstuvėlis, du verpstelių fragmentai, puodų šukės, geležinė vinis ir kt.

4. Skaruliai, Jonavos raj.

Akmeninis kirvelis su skyle kotui, artimas forma laiviniams. Gautas iš Skarulių aštuonmetės mokyklos.

5. Vanagiškiai, Jonavos raj.

3 Geležiniai pentiniai kirviai iš Vaivadiškių pilkapių, vienas kiek atlošta pentimi, vienas su ryškiomis apdegimo žymėmis.

Geležinis įmovinis ietigalis ilga įmova, trumpa rombine plunksna, 21 cm ilgio apdegęs.

Geležinis įmovinis ietigalis apdaužytu įmovos galu ištęsto

rombo plunksna, 25 cm ilgio.

Geležinis įmovinis 30 cm ilgio ietigalis, aptrupėjusiais plunksnos kraštais.

Stambus geležinis įmovinis ietigalis, apdegęs, 39 cm ilgio, 6 cm pločio plunksna.